

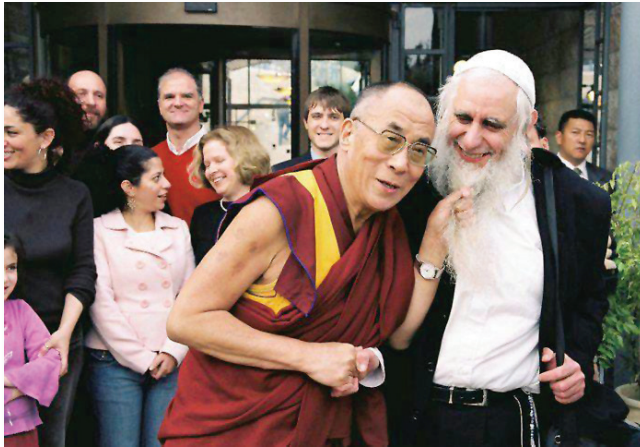
מורשת גוש עציון

עֵלוּן 7

תחילת תשפ"ג

תכנית מורשת גוש עציון הפועלת עם התלמידים מטעם אגף החינוך, פונה כאן אליכם- המורים וההורים, במידע וסיפורים על האזור בו אנו חיים. לתגובות: moreshetgush1@gmail.com

מוזמנים לקרוא, להכיר, לסייל ולהתחבר

לרב פרומן הייתה תפיסה ייחודית מאד לגבי שלום ביננו לבין שכננו הערבים- הוא האמין ששורש הסכסוך הוא דתי ולכן מי שיכולים לפתור אותו הם אנשי דת. הוא לקח על עצמו את המשימה הזו ופעל למען שלום בעוז ואמונה גדולה בבני אדם ובאלוקים. הוא נפגש עם מנהיגי האסלאם- יאסר ערפאת ראש הרש"פ, ראש ממשלת טורקיה ועוד מנהיגים ערביים שהפגישה איתם הייתה ארוע מכונן וחד פעמי, גם אם שנוי במחלוקת.

התפיסה הזו לא סתרה את היותו בעד יישוב הארץ ובניינה, מה שבא לידי ביטוי למשל בכך שהיה ממקימי מגדל עז ותקוע ובהתנגדותו לפינוי גוש קטיף.

הרב פרומן היה אדם מיוחד ונדיר מאד שהצליח לכלול בתוכו המון דעות ומורכבויות שקידמו באופן כללי את השלום בתוכנו ועם שכננו. הוא לימד רבים, השפיע והרחיב את עולם התורה והרוח, ואף חלם להקים תאטרון יהודי-חסידי. השפעותיו היו כמובן על כל מי שפגש אותו אבל גם באדוות רחבות אך יותר.

דעות החודש הרב פרומן

שחר ינאי

הרב מנחם חי שלום פרומן היה רבה של תקוע, בכ"ג באדר השנה ציינו עשור לפטירתו.

הרב גדל בבית חילוני, למד בבית הספר הראלי בחיפה, היה פעיל מאד בתנועת הנוער העובד והלומד ועשה שנת שירות לפני שירותו הצבאי בקיבוץ כפר רופין.

בשירותו הצבאי שירת כחייל בחטיבת הצנחנים. כשהשתחרר התחיל ללמוד באוניברסיטה העברית מחשבת ישראל (פילוסופיה יהודית) ובעקבות הלימודים התחיל תהליך של חזרה בתשובה. הוא למד בישיבת מרכז הרב ואף גר תקופה בביתו של ראש הישיבה, הרב צבי יהודה קוק. לאחר מכן המשיך את לימודיו בישיבת הכותל והוסמך לרבנות על ידי הרבנים שלמה גורן ואברהם שפירא.

הרב פרומן לימד בישיבה הגבוהה מקור חיים, מכון מאיר, עטרת כהנים ובישיבת ההסדר בעתניאל. הוא שימש כרב של קיבוץ מגדל עז ולאחר מכן רב היישוב תקוע- בתפקיד זה היה פעיל עד סוף חייו.

תמונות באדיבות המשפחה

כפתרון לבעיה הוצעו מספר חלופות ברחבי הארץ אבל אנשי הר עציון לא ויתרו על חלומם והחליטו לאייש את הגבעה המדוברת ולהתגורר באוהלים עד שיקבלו את האישורים הנדרשים וייבנה מבנה הקבע.

לאחר מאמצים רבים ובעזרת יגאל אלון (סגן רה"מ ותומך נלהב של ההתיישבות באיזור באותם ימים), התקבל האישור הנכסף לבנות מבני קבע לישיבה ויישוב שיהווה גם מרכז אזורי לגוש עציון. כך הפך אלון שבות ליישוב הקהילתי הראשון בארץ.

מייסדי הישיבה שאפו לבנות בית מדרש בו ילמדו 120 תלמידים לכל היותר. כיום הישיבה מונה כ-500 תלמידים, ישיבה תיכונית, ספריה גדולה, מכללה אקדמית, הוצאת ספרים ועוד. מפעל ענק של תורה ועבודה.

סביב הישיבה ויד ביד איתה הוקם היישוב אלון שבות.

לאט לאט, עוד מיכל מים, עוד גדר, בית ועוד בית, ולבסוף- אחד מהיישובים הגדולים בגוש עציון, המונה כ-3000 תושבים.

ב היישוב אלון שבות הוקם סביב ובעקבות ישיבת הר עציון.

ישיבת הר עציון הוקמה בכסלו תשכ"ט (נובמבר 1968) כשלושה חודשים אחרי שחזרנו לכפר עציון לאחר מלחמת ששת הימים.

בימיה הראשונים ישבה הישיבה בקיבוץ כפר עציון המתחדש. בית המדרש ומגורי התלמידים שכנו ב"ניסאנים" מבני פח עגולים שנותרו מבסיסו של הצבא הירדני שהיה במקום מאז 1948.

למקום הקבע של הישיבה נבחרה הגבעה הסמוכה לאלון הבודד שהפך לסמל לגעגועים ולשיבה אל גוש עציון, וסביבה תוכנן יישוב. אך מכיוון שזו התיישבות במקום חדש לגמרי ולא שיקום של אחד מהיישובים שחרבו במלחמת העצמאות, נתקלו מקימי הישיבה בקשיים בירוקרטיים ופוליטיים והשגת האישורים לקחה זמן רב.

לאחר כשנה נאלצה הישיבה לפנות את השטח בו ישבה בכפר עציון ואנשיה היו צריכים למצוא מקום חדש לשכן בו את ישיבתם.

תמונות ארכיון אלון שבות

למחרת, ד' באייר אחרי נפילת כפר עציון, היה ברור שאין סיכוי לשאר היישובים לעמוד בלחץ האויב, והוחלט להיכנע בצורה מסודרת.

וכך, בעצם היום בו הוכרז על הקמת מדינת ישראל, בהי באייר תשי"ח, נכנעו מגיני משואות יצחק, יחד עם שאר מגיני הגוש, ובחסות הצלב האדום הובלו לשבי הלגיון בעבר הירדן.

רק כעבור כשנה, בעקבות הסכמי שביתת הנשק עם ירדן, חזרו חברי משואות יצחק מהשבי. הם הקימו את יישובם החדש באזור שפיר, בו הוא קיים עד היום.

לאחר מלחמת ששת הימים שבנו אל גוש עציון. כיום נשאר שם חורבות. אפשר לראות בשטח מדרום לכביש הגישה מערה החצובה בסלע ששימשה בעבר כבית בד ובזמן מלחמת השחרור הייתה בה תחנה לאיסוף פצועים. קיר בטון (שקיים עד היום) הגן על הכניסה.

מצפון מזרח למערה (מעבר לכביש), עומד מבנה בטון חרב, שהיה בית מרגוע ומהווה שריד יחיד מקיבוץ משואות יצחק.

כמו כן נוכל לראות שלט זיכרון שהציבו במקום ותיקי משואות יצחק.

בשנת תשי"ס (2000) הקימו מספר משפחות יישוב בשם "חוות משואות" (נקרא גם "משואות יצחק הישנה") בסמוך לשרידי היישוב ההיסטורי משואות יצחק.

קיבוץ משואות יצחק הוקם בשנת תשי"ו (1945) והיה היישוב השני שהוקם בגוש עציון. הקיבוץ הוקם על שלוחה היורדת מהרכס של כפר עציון לצפון מערב בין נחל ליבנה לנחל משואות (ואדי אל-עבהרה וואדי סגימה), על ידי גרעין "משואות" של חברי בני עקיבא יוצאי ציכוסלובקיה והונגריה, שעלו ארצה בשנים הראשונות של מלחמת העולם השנייה ועברו תקופת הכשרה של כשלוש שנים לפני שעלו על הקרקע.

גם קיבוץ זה כמו כפר עציון, נמנה עם תנועת הקיבוץ הדתי. זמן מה לאחר עלייתו על הקרקע ניתן לו השם "משואות יצחק" מכיוון שחברי הגרעין ביקשו להקים יישוב בארץ ישראל - משואה לזכר קהילות ישראל שהושמדו בשואה, ו"יצחק" על שם הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, שהיה רבה הראשי של ארץ ישראל, כאות הוקרה על פעלו למען העם היהודי בארץ ובתפוצות.

הקיבוץ התפתח והתבסס וקלט הרבה חברים חדשים, מהם פליטי השואה. ניבנה בו בית הבראה, ניטעו מטעים ויער והוקמו גן ירק, רפת ובתי מלאכה.

בתחילת תשי"ח היו במשואות יצחק כ-120 נפש, בהם תריסר ילדים.

במלחמת העצמאות לחמו אנשי משואות יצחק בגבורה יחד עם שאר יישובי הגוש. בלילה שבין ג' לד' באייר הועבר בית החולים עם כל הצוות הרפואי והפצועים שבו מכפר עציון למשואות יצחק. פינוי בית החולים התבצע במהלך הלילה בידי אנשי משואות יצחק שסחבו על גבם את הפצועים ואבטחו את הנתבי דרך גבעת הסלעים. בית החולים שוכן במערות טבעיות במשואות יצחק שנוקו והוכשרו עוד קודם לכן כמקלט אפשרי. בכך ניצלו חייהם של כשישים פצועים ואנשי צוות הרפואה.

רימונית הלוטם היא צמח טפיל נדיר ונחבא אל הכלים, הנטפל לשורשי הלוטם השעיר.

הרימונית גדלה במקומות בודדים כרמל, בגליל ובאופן מפתיע ומרגש גם כאן, אצלנו בגוש עציון.

הרימונית שייכת למשפחת הרימוניתיים (Cytinaceae), משפחה קטנה המונה 10 מינים בלבד.

בישראל יש כ-40 מיני צמחים החיים ביחסי טפילות, בין אם טפילות מלאה ובין אם טפילות חלקית.

הרימונית היא טפיל מלא, החי ברקמות שורשי הלוטם השעיר ורוד הפרחים.

פריחת הרימונית מתרחשת פעם בשנה, בשיא האביב, אז מבצבצים מהקרקע הפרחים בעלי החפים האדומים דמויי הקשקשים שנתנו לרימונית את שמה, ומתוכם יפרחו פרחים לבנים ועשירים בצוף.

ההאבקה במיני הרימונית לא נחקרה כמעט, אך מכיוון שהפרחים נחבאים מתחת לשיחי הלוטם וצמודים לקרקע אפשר לנחש כי המאביק אינו מעופף בהכרח. במינים ים תיכוניים מסתבר שהמאביקים העיקריים של הרימוניות הן נמלים!

פירות הרימונית מכילים מספר רב של זרעים זעירים - עד 25,000 זרעים לפרי אחד במינים מסויימים, ניתן להעריך כי ייצור זרעים זעירים ובמספר כה רב נחוץ משום שמעט מאוד זרעים מצליחים להגיע אל הפונדקאי ולהתנחל בו ביעילות.

צילומים: לונה כסלו, צולם ליד עין סגימה

